

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

ערש"ק פרשת ויצא תשע"ז שנה ג' גליון 114

לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,

ניתן לקבל את העלון במייל chagitben@neto.net.il

הנושא: סגולת עצם הלזו לתחיית המתים

של הגוף הקודם, הרי זה בעצם אותו גוף, ולתוכו תיכנס הנשמה. ומסיים הזוה"ק, שעצם זו, הנותרת שלמה באופן נצחי, נקראת "לזו".

וכך מובא גם במדרש (בר"ר כח, ג): אדריאנוס שחיק עצמות שאל את רבי יהושע בן חנניא, אמר ליה: מהיכן הקב"ה מציץ את האדם לעתיד לבוא? אמר ליה: מלזו של שדרה. אמר ליה: מנין אתה יודע? אמר ליה: איתיתיה לידי ואנא מודע לך (- הביאו לידי ואני אוכיח לך), טחנו ברחיים ולא נטחו, שרפו באש ולא נשרפו, נתנו במים ולא נמחה, נתנו על הסדן והתחיל מכה עליו בפטיש, נחלק הסדן ונבקע הפטיש ולא חסר כלום".

באשר למיקומה של עצם הלזו בגוף האדם, נחלקו הדעות, כפי שמציין בפירושו עץ יוסף על הזוה"ק: יש אומרים, שעצם זו נמצאת בחלקו העליון של עמוד השדרה. יש אומרים, שעצם זו היא העצם התחתונה שבעמוד השדרה. ויש אומרים, שעצם זו נמצאת במקום קשר של תפילין (ועי' מה שכתבנו בזה בספרי נחלת שדה פרשת ויצא אות י"ח).

והנה, כתב בספר שמנה לחמו (חלק ב' סוף דרוש יא) בשם הגאון רבי יצחק סגל אבדק"ק בעלזיץ זצ"ל, לפרש מקרא שכתוב בבריאת האדם (בראשית ב', ז') "וייצר ה' אלקים את האדם עפר מן האדמה". ופירש רש"י: "וייצר, שתי יצירות יצירה לעולם הזה ויצירה לתחיית המתים".

וביאר על פי מה שמקשה בזוהר חדש (פרשת בראשית ט:): מדוע לא נזכר בכל מעשה בראשית שם המיוחד שהוא

בספה"ק מגלה עמוקות (פרשת תולדות ד"ה ויהי אך יצא) שואל: מדוע נקרא יעקב על שם הפסוק: "וידו אוחזת בעקב עשוי", ולכאורה לפי זה היה לו להיקרא "עקב", ומנין ניתוספה לו אות י' של יעקב.

וביאר על פי מה שפירש רש"י הטעם שקראו לבן שנולד ראשון "עשוי": "לפי שהיה נעשה ונגמר בשערו כבן שנים הרבה". וכתב הרשב"ם כי לפי זה משמעות השם "עשוי" הוא מלשון "עשוי", כי היה עשוי ונגמר כבן שנים הרבה. אך לפי זה קשה מדוע נקרא "עשוי" בחסרון י' ולא "עשוי" עם אות י'.

ותירץ המגלה עמוקות, כי אמנם כן, מתחילה היה ראוי להיקרא "עשוי" עם אות י', אולם מיד בצאתו לאויר העולם אחז יעקב בעקב עשוי, ולקח ממנו את האות י' וצירפה לשמו, לכן נקרא הוא בשם "יעקב" - י' עקב. ועל ידי זה נשאר אחיו רק בשם "עשוי". וזהו רמז הכתוב: "וידו אוחזת בעקב עשוי", "עקב" הוא לשון סוף, כלומר ידו של יעקב אחזה "בעקב עשוי" - בסוף שמו של עשוי, שהיא האות י' של "עשוי" להוציאה משם, ונרמז בתיבת יד"ו שהיא אותיות יו"ד שהוציאה מעקב עשוי, על כן "ויקרא שמו יעקב" צירוף י' עם "עקב". עכת"ד.

ויש להבין מהי האות י' שנלקחה מעשו הרשע?

בזוה"ק (פרשת שמות דף כח:): מובא: עצם אחת מהגוף נשאת קיימת לאחר המוות. בעת תחיית המתים, ירכך הקב"ה עצם זו ב"טל של תחייה", והיא תהפוך להיות כ"שאור לעיסה" וממנה יבנה כל הגוף. מכיון שהגוף יבנה משרידי

השם הוי"ה כי אם השם אלקים. ומתריך הזוהר בלשון קדשו: "אין נאה למלך הכבוד להזכיר שמו על המתים ועל דבר הנאבד, כדי שלא יאמרו כשם שכל הבריות שבראם הם כלים ונאבדים כך שמו ח"ו, ולא הזכיר שמו המיוחד עד שנבראו כל הבריות שהם כלים ונאבדים, ולאחר כן הזכיר שמו על דבר שהוא קיים לעולם ולעולמי עולמים, שנאמר (בראשית ב', ד') "ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים".

לפי זה יש לומר שהיה קשה לרש"י, כיצד הזכיר שם הוי"ה ביצירת האדם: "וייצר ה' אלהים", הלא האדם אינו קיים לעולם, ואין הקב"ה מייחד שמו על דבר שאינו מתקיים, לכן כדי ליישב ענין זה מפרש רש"י: "וייצר, שתי יצירות יצירה לעולם הזה ויצירה לתחיית המתים". והנה אחרי תחיית המתים תתבטל המיתה ויתקיים האדם לנצח, אם כן יפה הזכיר הכתוב את השם המיוחד על יצירת האדם בתחיית המתים.

מתבאר אם כן, שבמילת "וייצר" שיש בה שני יודין, רמזו שתי יצירות, האחד לעולם הזה והאחד לתחיית המתים, והיינו הכוונה היא ליצירת עצם הלז, שהיא קיימת לעולם ועל ידה יקומו לתחיית המתים. נמצא כי האות י' רומזת לעצם הלז.

והנה בסידור האריז"ל (על מזמור "לדוד בשנותיו") כתב, שלאומות העולם אין את עצם הלז, ולכן לא יקומו לתחיית המתים. ונראה לומר שעל ידי שיעקב אבינו נטל את האות י' מעשו, בזה נטל ממנו את עצם הלז, שלא יזכו הוא ובניו לקום לתחיית המתים.

כתב רש"י בכתובות (מג: ד"ה אמר רב זירא), שרב זירא קודם שעלה לארץ ישראל נקרא שמו "רב זירא" אחר שעלה נקרא "רבי זירא", כלומר התווספה בו האות י'. ולפי דרכינו יש לתת טעם בזה, כי רק בארץ ישראל נקרא רבי בתוספת האות י' הרומזת לעצם הלז ולתחיית המתים, להורות כי תחיית המתים תהיה רק בארץ ישראל, ועתידים מתי חוצה לארץ להתגלגל במחילות ולקום רק בארץ ישראל (כיעוי' בכתובות קיא.).

והנה, מבואר במדרש הנעלם בזוהר הקדוש (פרשת תולדות דף קלז.), כי הלז של השדרה נקרא "בתואל רמאה" שהוא

אותיות בתו - אל, כלומר בתו של א"ל. ויש לומר, כי מצינו במדרש (שמו"ד תחילת פרשה ל"ג) שהתורה נקראת בתו של הקב"ה. ולכך נקראת עצם זו: "בתואל", להורות, שעל ידי לימוד התורה זוכים לעצם זו, ועל ידי התורה קמים לתחיית המתים, וכמו שדורשת הגמרא בכתובות (קיא:.) על הפסוק: "כי טל אורות טליד וארץ רפאים תפיל", כל המשתמש באור תורה אור תורה מחייהו, וכל שאין משתמש באור תורה - אין אור תורה מחייהו.

בזה נבוא ונבאר, הגמרא בב"ק (טז.) אומרת: שדרו של אדם לאחר שבע שנים נעשה נחש והני מילי דלא כרע במודים. וכתבו על כך התוס' וז"ל: ויש מפרשים משום דאמרינן במדרש, שיש עצם בשדרו של אדם שממנו נוצר לעתיד לבא, ואותו עצם חזק וקשה כל כך שאין האש יכול לשורפו. והשתא כשאותו עצם נעשה נחש, אינו חי לעתיד לבוא. ואין סברא לומר שיהא עונש גדול כל כך בשביל עון זה, דהא כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא. ע"כ.

אך הפרי חדש (סי' קי"ג סק"ד) הביא בשם הזוהר בסבא דמשפטים, דמי שלא כרע במודים אינו קם לתחיה. ע"כ. והעתיקו הברכ"י (סי' קיג סק"ב וסי' קכ"א סק"א). וכ"כ רבי חיים פאלאג'י בספרו כף החיים (סימן ט"ז סעי' ל"ז) וז"ל: ועונש מי שאינו כורע במודים הוא שאינו קם בתחיית המתים. וזה"ק וברכ"י וערה"ש. ולפ"ז ביאר בנו מהר"א, דלכן אומרים במודים: "כן תחינו", שעל ידי שכרענו תחינו. ע"כ. וברוח חיים (סי' קי"ג ס"ד) כתב: וזה שרמז דוד בתמוניא אפי' (תהלים קי"ט, כ"ה): "דבקה לעפר נפשי" שאכרע, אז "חינו כדברידך" בתחיית המתים.

ולפי דרכינו יש לפרש טעמו, שכאשר עשו הרשע בא להילחם עם יעקב אבינו וארבע מאות איש עמו, יש לומר, כי רצונו של עשו היה ליטול חזרה את עצם הלז, ויעקב אבינו ניצחו וביטלו על ידי שהשתחוה לפניו. נמצא כי הכריעות והשתחויות הם המחזיקות את עצם הלז בזרעו של יעקב, ומי שאינו כורע במודים, גורם בזה שעשו הרשע יוכל ליטול את עצם הלז ממנו, ולכן אינו קם בתחיית המתים.

ומתורצים דברי התוס' שאין זה עונש על שלא כרע במודים, אלא תוצאה, שמחמת שלא השתחוה נטל עשו את עצם הלז ואינו יכול לקום לתחיית המתים.